

Sygn. akt V KK 351/15

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zdzisława Brodzisza,

w sprawie **M. H.**

oskarżonej z art. 300 § 2 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 1 grudnia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 10 kwietnia 2015 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 1 grudnia 2014 r.,

1. oddala kasację;

2. obciąża Skarb Państwa kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

M. H. została oskarżona o to, że w dniu 5 czerwca 2012 r. w P. w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Rejonowego z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie I Ns .../08 udaremniała zaspokojenie swojego wierzyciela J. H. w ten sposób, iż zbyła przysługujące jej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego znajdującego się w P. na ul C., tj. o przestępstwo z art. 300 § 2 k.k.

Po rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy uznał oskarżoną za winną zarzucanego jej czynu popełnionego w opisany wyżej sposób i za to na podstawie art. 300 § 2 k.k., przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k., wymierzył jej karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 20 zł każda.

W apelacji od tego wyroku oskarżona podniosła zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, między innymi przez przyjęcie, że jej czyn udaremnił zaspokojenie wierzyciela, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, iż spłaca ona zadłużenie wobec wierzyciela, a nadto prowadzona jest egzekucja komornicza z jej emerytury. Oskarżona zarzuciła nadto naruszenie art. 300 § 2 k.k., polegające na przyjęciu przez Sąd Rejonowy, jakoby przypisanym działaniem wypełniła znamiona określonego w tym przepisie przestępstwa, podczas gdy prawidłowa ocena ustalonych okoliczności nie uzasadniała subsumcji pod ten przepis prawa materialnego. Skarżąca domagała się zmiany wyroku i uniewinnienia albo uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelację wniósł także pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego J. H., w której wnosił o „znaczne zaostwienie” orzeczonej wobec oskarżonej kary i orzeczenie wobec niej kary pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu obu apelacji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił M. H. od zarzucanego jej czynu. W uzasadnieniu stwierdził, że przypisany czyn nie zawiera jednego ze znamion ustawowych przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., a mianowicie tego, które określa przedmiot czynności sprawczej jako składnik majątku dłużnika zajęty lub zagrożony zajęciem. Skoro zatem w czynie przypisanym nie było kompletu znamion ustawowych przestępstwa stypizowanego w art. 300 § 2 k.k., a wyrok Sądu Rejonowego nie został zaskarżony na niekorzyść oskarżonej co do winy, to niezależnie od tego, czy stawiane w apelacjach zarzuty są zasadne, wyrok skazujący nie może się utrzymać.

W kasacji od prawomocnego wyroku uniewinniającego oskarżoną Prokurator Okręgowy zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 410 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., przez niezasadne uznanie, iż w opisie czynu przypisanego pominięto znamię przestępstwa określonego w art. 300 § 2 k.k. w postaci „zajęcia lub zagrożenia zajęciem”, podczas gdy wnikliwa analiza i ocena

całości kształtu materiału dowodowego ujawnionego na rozprawie prowadzi do wniosku, że zawiera on wszystkie znamiona tego przestępstwa, co miało istotny wpływ treść wyroku, gdyż spowodowało uniewinnienie oskarżonej pomimo, że opis czynu i ustalenia faktyczne wskazują na popełnienie zarzucanego występku, a więc w konsekwencji na rażąco obrazę prawa karnego materialnego – art. 300 § 2 k.k.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Obrońca oskarżonej złożył wniosek o oddalenie kasacji prokuratora.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Inaczej ujmując, z zasady określoności czynu wyrażonej w tym przepisie wynika to, że podstawą pociągnięcia do odpowiedzialności karnej jest wykazanie, że sprawca wypełnił swoim zachowaniem wszystkie znamiona ustawowe typu przestępstwa. Przy braku choćby jednego ze znamion w opisie czynu przypisanego nie jest dopuszczalne uznanie oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu przestępstwa. Z tego właśnie powodu, dostrzegając, że opis czynu nie zawiera ustalenia, iż oskarżona zbyła składnik swojego majątku, który co najmniej był zagrożony zajęciem, Sąd odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok i uniewinnił ją od popełnienia zarzucanego czynu, mimo iż zarzuty apelacji uznał za niezasadne.

To, że w czynie przypisanym przez Sąd pierwszej instancji nie ma stwierdzenia, że oskarżona zbyła składnik swojego majątku (spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego) jako zagrożony zajęciem w egzekucji komorniczej, jest oczywiste. Dowodzi tego brak odnośnego sformułowania w opisie czynu. Jeśli skarżący utrzymuje, że czyn zawiera jednak wszystkie znamiona przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., a więc również to, którego zdaniem Sądu odwoławczego zabrakło, to dlatego, że w jego przekonaniu okoliczność zagrożenia zajęciem tego składnika majątku dłużnika niejako immanentnie w nim się zawiera. Upatruje owego „zawierania się” niezamieszczonego *expressis verbis* znamienia ustawowego w tym, że przypisane udaremnienie egzekucji zostało powiązane w opisie czynu ze zbyciem lokalu mieszkalnego. Logicznie ma stąd wynikać, że

„udaremnienie” nastąpiło tylko dlatego, że ów składnik majątku dłużnika pozostawał w sferze zagrożonej zajęciem.

Tak więc w przekonaniu autora kasacji warunek zamieszczenia w czynie przypisanym opisu zachowania sprawcy wypełniającego wszystkie ustawowe znamiona może być spełniony także wtedy, gdy opis nie jest zupełny, ale wystarczający do wydedukowania tych znamion, które nie zostały wskazane w nim wprost. Można by zgodzić się z takim rozumowaniem, gdyby z opisu czynu wynikało w sposób nieodparty, że zamieszczone w nim sformułowania odpowiadają znaczeniu każdego ze znamion przestępstwa, a więc i tego, o które chodzi w zarzucie kasacji. Nie kolidowałoby to z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2015 r., sygn. V KK 53/15, w którym akcentuje się, że opis czynu powinien być, w myśl art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., dokładny, musi konkretyzować i uściślać w czym wyrażało się wypełnienie przez oskarżonego każdego ze znamion, a przy tym mieścić się w granicach pojęć, którymi ustawa określa poszczególne znamiona (OSNKW 2015, nr 10, poz. 84).

Jeśli tak pojmuje się wymogi prawidłowego opisu czynu zabronionego, to należy zauważyć, że w konstrukcji strony przedmiotowej przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. zamieszczono szczególny warunek charakteryzujący składniki majątku, do których skierowana jest czynność wykonawcza sprawcy. Ma ona kierować się nie do majątku sprawcy w ogólności, lecz do tych tylko jego składników, które są zajęte lub zagrożone zajęciem. W opisie czynu wypełniającego całość znamion określonych w art. 300 § 2 k.k., musi być zatem zawarte sformułowanie stwierdzające zaistnienie tej szczególnej ustawowej okoliczności strony przedmiotowej. W realiach sprawy nie spełniało tego wymogu ustalenie, że działanie oskarżonej polegające na zbyciu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu udaremniało wykonanie orzeczenia. Gdyby założyć, że opis ten jest wystarczający, to tylko przy domniemaniu, iż ten składnik majątku był zajęty lub zagrożony zajęciem i dlatego rozporządzenie nim zmierzało do udaremnienia wykonania orzeczenia. W postępowaniu karnym wywodzenie ustaleń na podstawie domniemań, zwłaszcza co do faktów wypełniających znamiona czynu zabronionego, nie jest dopuszczalne. Jeśli zaistnienie faktów ma uzasadniać subsumcję pod określone znamiona ustawowe przestępstwa, muszą być one

określone w przypisanym oskarżonemu czynie, jak tego wymaga art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. W opisie czynu zawartym w części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego zabrakło ustalenia odpowiadającego omawianemu tu znamieniu ustawowemu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że nie każda czynność rozporządzająca majątkiem dłużnika w toku egzekucji lub w sytuacji zagrożenia egzekucją, prowadzi do poniesienia odpowiedzialności karnej z art. 300 § 2 k.k. Uzasadniają ją takie tylko rozporządzenia składnikami majątku, które mają realny wpływ na udaremnienie lub ograniczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z 27.02.2002 r., sygn. V KKN 83/00, LEX nr 53056 i post. SN z 4.11.2002 r., sygn. III KK 283/02, OSNKW 2003/3-4/34). Ustalenie, że udaremnianie lub uszczuplanie zaspokojenia wierzyciela nastąpiło *in concreto* w rezultacie rozporządzenia przez oskarżonego tym składnikiem majątku, który był zajęty lub zagrożony zajęciem należy do istoty przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., a stwierdzenie tej okoliczności w opisie czynu jest warunkiem uznania, że sprawca wypełnił swym zachowaniem odnośne znamię ustawowe.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że wyrok Sądu Okręgowego uniewinniający oskarżoną nie jest obarczony obrazą art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Przepis ten wymaga wszak dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu i odpowiadającej opisowi kwalifikacji prawnej, o ile czyn wypełnia znamiona typu przestępstwa. Do zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji doszło natomiast w rezultacie stwierdzenia, że nie było podstaw do subsumcji ustaleń zawartych w opisie pod przepis prawa materialnego wskazany w zaskarżonym apelacją wyroku, gdyż pomijały one jedno ze znamion ustawowych. Przy podważaniu kasacją rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego adekwatny byłby zarzut naruszenia art. 300 § 2 k.k., a więc przepisu prawa materialnego. Wykazano jednak wyżej, że podniesienie takiego zarzutu byłby także niezasadne, zwłaszcza wobec braku prawnej możliwości uzupełnienia opisu czynu, wynikającej z zakazu *reformationis in peius*, w sytuacji niezaskarżenia wyroku Sądu pierwszej instancji na niekorzyść co do winy.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy zdecydował o oddaleniu kasacji Prokuratora Okręgowego (art. 537 § 1 k.p.k.), a o kosztach sądowych

postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.

kc